

hændtes det, at jeg i Løbet af een af vore fornøjelige Aftener, da vi vare ene sammen, spurgte min Moder, hvorfor min Onkel aldrig havde giftet sig?

En dyb Sorg viste sig paa min Moders Ansigt, og hun rystede sagte paa Hovedet, idet hun i en dæmpet Tone svarede mig:

„Din Onkel havde en stor Sorg, da han var ung, mit Barn; vi maae bære Agtelse for den. Hvad det var, ved jeg ikke, han har aldrig talt til mig derom, og jeg har heller aldrig ndfrittet ham.“

Det overraskede mig ikke at høre min Moder tale saaledes; thi uagtet hans ligefremme Væsen og varme Følelse, var der dog en vis Værdighed udbredt over ham, der gjorde det umuligt at fordrø en Fortrolighed af ham, som han ikke selv tilbød. Jeg følte, at hans Sorg var hellig, og jeg gjorde ikke oftere Forsøg paa at faae Noget at vide om den; men jeg kunde ikke afholde mig fra engang imellem at tænke paa den Sorg, der havde berøvet ham en Lyksalighed, som han fremfor Andre var saa stiftet til at nyde.

En Sommer kom min Onkel, for efter Sædvane at tilbringe en Uges Tid hos os. Hans Helbred var godt og hans Sindstilstand ligesaa; vi og vore Børn glædede os mere end sædvanligt til denne Fæst. En Fredag Aften var min Onkel gaaet til Byen, og det var blevet mørkt, inden han kom tilbage. Han kom, som han pleiede, ind i mit Studerværelse. Jeg saae op, da han traabte ind, for at høre ham Velsomme, men blev forskrækket over hans blege Ansigt og hans Sindsbevægelse, der havde forstyrret den værdige No, som altid var udbredt over hans Væsen. Jeg køb ham en Stol, og han satte sig i Tanshed — en Tanshed, jeg et Dødsblik næsten var bange for at bryde. Tilfældt sagde jeg i en sagte Tone: „Er der hændt Dem noget Særgeligt?“

„Nei, Edvard,“ svarede han langsomt og som om han havde ondt ved at samle sine Tanker, „Intet, der burde gøre mig nogen Sorg; men jeg er blevet rystet, jeg kan neppe komme til Besindelse — og jeg hørte det saa pludseligt. Jeg hørte i Aften,“ vedblev han efter en Pause og talende mere sammenhængende, „at en Dame var død, som jeg kjendte meget godt for mange Aar siden. Hun var ung og fuld af Liv, da jeg kjendte hende. Jeg har bestandigt tænkt mig hende som ung og livsglad, og denne pludselige Overgang til Døden synes mig næsten umulig. Edvard, jeg haaber, at det ikke vil trætte Dig, naar jeg taler til Dig om det, der skete for længe, længe siden, før Du blev født, og da Din Moder endnu var et Barn.“

Jeg forsøgte ham ved mit Blik, mere end ved mine Ord, om den Interesse, hvormed jeg vilde lytte til hans Tale. Han sank atter hen i Tanshed; men efter nogen Tids Forsøg, i hvilken han syntes at samle sine Tanker, fattede han sig.

„Min Fader var, som Du veed, Overhovedet for den yngre Green af den store Watsonske Familie fra Northumberland, og min Moder var en Datter af Sir George Milbmay af Cobham Hall. Jeg hentyder ikke til disse Omstændigheder af nogen Stoltthed over at have hvad man kalder ægte Blod i mine Aarer, men kun fordi det havde en vigtig Indflydelse paa mit Liv. Da jeg var Barn, blev jeg meget forskælet, thi jeg blev anseet for at være smuk og forstaaelig, og min Moder var stolt af mig. Hun var en Stue med saa, men stærke Tilbøjeligheder, og med en meget bestemt Villie. Min Fader, der havde været Soldat, søiede sig med at overholde en næsten militair Disciplin i sit Huis, men overlod min Moder Bestyrelsen af de indre Anliggender. Ubevist søende den høiere Forstandskraft hos hende, lod han alle vigtige Sager være afhængige af hendes Afgjørelse. De vare forenede ved en gjensidig Tilbøjelighed, der havde sin Grund i Ligheden af deres Grundfæmninger — Fordomme maafte i nogle Tilfælde — hvilken Følelse blev begunstiget ved deres physiske Constitution. Min Faders Figurs smukke Former, og hans store mandlige Skønhed gave ham en saadan legemlig Overvægt over min Moder, — der var lille og fint stabt, og som desuden ikke var smuk, — at han uden Betænkelighed lod hende udøve sit moralske Herredømme; og uden at vide det, lod han sin Forstand søres og ledes af hendes. I lang Tid var jeg eneste Barn — din Moder er, som Du veed, ti Aar yngre end jeg — og det, at jeg ingen Dmngang eller Legelamerater havde, der vare af samme Alder, nærrede, ja fremkaldte maafte hos mig en Tilbøjelighed til at tænke og drømme, en Lyst til at døle ved smaa Tilfælde, til at holde det, der rørte sig i mig, hemmeligt, til at skjule mine Følelser — men til at føle desto mere inderligt.“

„Jeg blev opdraget i Rugby, og vor raa Skolerpubliks uafhængige Borgere vare mine eneste Kamerater i min Barndom. Om Helligdagene pleiede min Moder imidlertid at tage mig med til Cobham Hall, hvor jeg altid saae min Cousine Grace, en Pige, der omtrent var paa min Alder. Men hun var aldrig borte fra sin Gouvernante, og var saa tilbageholden og ligende en Dame saa meget, at jeg var bange for at tale til hende. Min Moder viste altid en stor Hensigtighed for Grace, og naar hun skrev til mig i Skolen, isærledes da jeg begyndte at blive ældre, omtalte hun hende naflabeligt i sine Breve, paa følgende Maade: „Din Cousine Grace, som jeg saae igaar, sender Dig en Hilsen“; eller: „Jeg tog for saa Dage siden til Cobham Hall; de have det Alle vel, Din Cousine bliver stærkt, hendes Figur tegner til at blive meget smuk, hun sender Dig en Hilsen, og haaber at see Dig snart.“ Og saaledes stode Sagerne, da Tiden kom, og jeg skulde forlade Rugby; min Moder underrettede mig om, at da Familien raadede over et godt geistligt

Embete, saa ønskede hun og min Fader og min Onkel, at jeg skulde indtræde i den geistlige Stand.

„Det gjør mig ondt at maatte sige, Edvard, at jeg, om end skjønt jeg var nitten Aar gammel, aldrig alvorligt havde tænkt paa min fremtidige Bestemmelse; der var altid blevet forøget for mine Fornødenheder, og med mit sorgløse, drømmende Sind var jeg gledet ned ad Tidens Strøm, idet jeg kun havde lidet Begreb om den ædlere Deel af min Natur, om den Tilstand, Lyksalighed og Lidelser kunne bringe os i.“

(fortsættes Pag. 412.)

Gaade.

Mit Første har bragt saa mangen en Gang
 No islaundt Følt her i Staden,
 Selv naar midt om Natten mit Stemme klang,
 Man løb efter mig paa Gaden.
 Tag mig blot i Munden, et Baaben Du har,
 Der bliver af Skribenter forbandet;
 Det Baaben saa ofte Personer var,
 Der havde kun lidt af mit Andet.
 Tab ikke mit Andet, naar Ulykker staae
 Omkring Dig og vil Dig nedtrykke,
 Men brug det, og er det godt, saa maa
 Det sikkert bringe Dig Lykke.
 Naar Regen snøer af mit Hæle sig frem,
 Det opliver Manden, der træt vendte hjem,
 Skjøndt Konen gjør sure Miner
 Og seer paa de hvide Garbuier.

Bohus.

Da salig Joh. Odman dedicerede sin Chorographia Bohusensis til Kronprinds Adolf Frederik, fremstillede han Bohuslen som en 15 Mile lang Mand med 3 Mil imellem Linene. Disse to Line, forklarer han selv, vare de to Fæstninger, Bohus og Carlsten: den ene af dem uddvider sig mere og meer, og snuer med overmodigt Blik over Hav og Skjær; den anden, som i et halvt Aartusinde saae med uforandret Blik imod Død og Tilintetgjørelse, har nu lukket sit Øie og kun Mindet er tilbage, men et Munde saa rigt og romantisk, at ingen af Sverigs øvrige Borge kan rose sig af dets Rige. Bohus er Sverigs Alhambra, og det skal som saadant hævde sin Berømmelse ufordunklet, selv naar den sidste Muurlevning er faldet i Grus.

Bohus rejser sine værdige Mure paa en lille Holm, hvis Leie tværs for Göta-Elfs nordre Udløb, ved Hisingen, eller den saakaldte Nordre-Elv, i Fortiden forskaffede den Navnet Bagaholm, af det gamle nordiske Ord Bagi, som betyder Hinder, eller Noget som ligger i Veien (paa denne Holm holdtes, forinden Fæstningens Opbyggelse, Thinget for det hollandske Bohus Len). Heraf fik Borgen Navnet Bagaholm, hvoraf siden blev Wahus og tilfaldt Bohus. Svenskerne, for hvem den fra Begyndelsen af var en Torn i Øiet, haantebe den med Navnet Baggehus, hvorved de hentydede paa Dødsnavnet Bagger, hvilket Normændene allerede bare i det 13de Aarhundrede.

Marvag til Anlæggelsen af Bohus var den svenske Hertug Erik Magnussons til den norske Konge Hakon Magnusens udtalte Bægring med at istandsætte det som Len modtagne Slot paa Ragnhildsholmen udenfor det gamle Konungahella. Den landsflygtige Grev Jakob af Halland, som var indviklet i Sagen om Mordet paa Erik Klipping, havde, ligesom de fleste andre Freløse, taget sin Tilflugt til den norske Konge, og havde af ham erholdt afskillige Forleninger, hvorved han fik Anledning til at betragte sig som hans Mand. Han gav Kongen det Raad, at opføre en Fæstning paa Bagaholmen; før derved at undervinge Ragnhildsholmen, som i en lang Tid havde været belejret forgjæves, og snart reiste sig en af Træ og Jord sammensøjet Borg, som allerede i Begyndelsen valte Svenskernes Forbitrelse:

„Then thertill rådde att byggja thet opp
 Lön taker han i helvets pott.“

Udbryder Dimkrønike-Forfatteren ved Beretningen om Bohus' Anlæggelse, og kunde maafte have Ret til dette Udbrud; thi ingen af Nordens Fæstninger har kostet saa meget Blod som Bohus, og dertil uden Nytte, da denne Borg aldrig blev sværbtagen, endskjønt den undertiden led en saadan Behandling, at der knapt laae Steen paa Steen. Et allegorisk Sagt har vedligeholdt sig om den der paa Egnet, og findes forøvrigt optegnet i en Forhandling fra 1690. Da Borgens Anlæggelse var besluttet, raadede nemlig een paa Holmen gjemt Kæmpe, en graahaaret Olding, Kong Hakon at binde en Steen ved Halsen af en Hund og at anlægge Fæstningen paa det Sted, hvor Hunden standse. Dette skal ogsaa være sket. Ideen om Troffel og Mod udtaler sig i denne Tradition, og neppe findes der i Norden eller Syden nogen Borg, hvor disse Dyder have gjort sig gjeldende i høiere Grad end paa det navnfulde Bohus. Med Verbøghed høier Vandrerens sit Hoved for disse ærværdige Muurlevninger og føler sig stolt af at tilhøre en Stamme, som i Kampens Heide har staaet uroffreligere end de Granitmure, der vare bestemt til dens Beskyttelse.

Grev Jakob af Halland blev den første af Bohus' Hveringer og senere regnes ialt 55 Eftermænd, af hvilke 35 styrede den i den dansk-norske Tid. Blandt disse ere mange

berømte Mænd, og ved ingen af dem klæber nogen Plet af Feighed eller Ferraderi.

Grundtrækkene af Borgens Historie ere i Korthed følgende: Bohus blev snart efter sin Anlæggelse Sædet for de norske Herredage. Den første synes at være holdt her 1333, da Magnus Smek af de her forsamlede Adelige erklæredes myndig til at tiltræde Norges Rigsstyre. Elleve Aar efter lybtedes paa samme Sted hans unge Søn Hakon til Medregent. Aaret forud var imidlertid Borgen, tilligemed dens tilhørende Len, Bohus Len, indbefattende den sydlige Deel af den nuværende Provinns af samme Navn, med Undtagelse af Ten Dronst, blevet overladt til Magnus' Gemalinde, den bekjendte Dronning Blanca, som Gienkom paa Livstid, og svore Norges Biskopper og Riddere „at deres hære Frue Blanca styrke, træste og hjælpe med Raad og Daad, hver efter sin Evne, imod alle dem som mod hende vilde føre Trætte eller med Vold forjage“. Uagtet disse Forsikringer synes Dronningens Ret kun at være blevet agtet ringe, da Bohus Slot og Len et Par Aar før hendes Død blev overdraget Hansfejderne som Pant for Penge, de havde laant Kong Magnus. Aaret 1368 var det alligevel i norsk Æie, og de forvittede Hansfejder, i Forbund med Svenskerne, afbrændte da i deres Brede alle udenfor Borgen beliggende Huse; Borgen selv blev dog uantastet. Tyve Aar derefter sad Kong Hakons Enke, Dronning Margaretha, paa Bohus og spillede Skak med een af sine Riddere, da nogle Befuldmægtige fra det svenske Ridderskab indtraabte og under Tilbud af Sverigs Krone begjærede Hjælp til at fordrive Kong Albrecht. Længe havde Margaretha ventet dette Dieblif, og der tøvedes sølgelig ikke med at bevillige Andragendet. — Aaret derpaa, 1389, fortes Albrecht og hans Søn sangslede til Bohus, hvor 68 Aar forud den Førstes Forældres Forlovelse var blevet bestemt.

Tiden gik frem og de politiske Forviklinger i dens Spor. Aftensdag 1449 var den norske Adel samlet paa Bohus og valgte der til sin Herre den svenske Konge Karl Knutson. Dette Valg blev dog uden Betydning, da samme Konge fik nok af gjøre med at besytte sit eget Lands Krone, og den ene Gang efter den anden maatte lade denne i Stikken, ligesom ogsaa Norges Stænder samme Aar valgte Christian til Konge.

Aaret 1502 udholdt Bohus en alvorlig Beleiring af de norske Oprøvere under Høvdingen Herlof Høttestad, som ingen Fremgang havde, da Fæstningen 1448 var bleven befæstet paa det stærkeste. Derimod blev Beleiringshæren slagen og Herlof taget til Fange og radbrækket. Biskop Carl af Hammer, som mentes at være indviklet i Oprøret og derfor blev fængslet af Hertug Christian, vilde flygte, men fandtes i Jonstinsbjerg, udenfor Slottet, med brækket Been, fortes tilbage og døde af Saarefeber. Endnu idag seer Vandrerens med Rædsel ned i det underjordiske Fængsel, i det endnu vedligeholdt Taarn, hvor Herlof og Biskop Carl vansmægtede, og hvor de Ulykkelige kun ved et Rækværl vare stulte fra en underliggende Kloak med Ureenligheder.

Efterat have udholdt en kort Beleiring af den forbrevene, men tilbagevendte Christian II i Aaret 1531, stod Bohus urørt af Tjendens Haand til 1563, da den nordiske og blodige Syvaarskrig udbrød; det var da det Punkt, mod hvilket den svenske Konge Erik XIV rettede de fleste af sine Kræfter; men disse Anstrengelser vare som Prændingens imod Klippen. Feltherre efter Feltherre bleve tvordrede hid, men kun for ved nye Nederlag at drage sig deres Konges Unåde paa Halsen; og det var her, at den uheldige Niels Sture beredte sig sit berømte ydmugende Indtog i Stockholm og Dolkestøbene i Upsala Slotskvælvning. Engang tænkte Erik at gjøre en hurtig Ende paa Sagen og lod i dette Niemed støbe en Kanon af saa stor Kaliber, at en Skomager kunde sidde i Munden og arbejde. Pjecen hed Skjegge, og man trod derom, at

„Når Skjegge kommer att gnugga
 Så rista båda murar och väggar;“

men da Skjegge skulde føres over den tilfrosne Elv ved Gamle Søbøve, brast Hæen, og det frygtelige Krigsredskab hviler nu ganske lyst paa Bunden af Göta-Elf. Aaret 1566 syntes Sagen at tage en alvorligere Vending. Fra den 2de til den 25de Marts havde Svenskerne indstødt ikke mindre end 2820 Kugler, der havde havt den Virkning, at Brystværnet styrkede ned og en Breche var blevet aabnet i et af Taarnene, det saakaldte Røde Taarn, som sandsynligvis har havt sin Plads over Porten. Den paafølgende Dag stredes til Storm og ved Solens Opgang begyndte det klobige Arbejde. Efter tre Gange at være tilbageflagne, fik Svenskerne endelig fast Fod paa det Røde Taarn, paa hvis Sider de, ifølge et Tienvidnes Udtryk, hang som Katte paa Muren. Det danske Flag var allerede strøget og det svenske plantet, da med et frygteligt Brag Taarnet sprang i Luften med alle sine Gjester, hvis Seirraab ved den luftige Rejse forvandledes til Rædselskrig, idet de raabte, at de havde tallet Gud for tidligt. Bohus var reddet, og alle videre Forsøg paa dets Erobring bleve forgjæves. En heltemodig Mand af Besætningen — en Mand hvis Navn Efterverdenen beklager ei at hende — havde tilkøbt Slotsherren Jens Ulfstamb, i det afgjørende Dieblif at ville sætte Ild paa Krudtkjelderen, mod Slotsherrens Løfte om at drage Damsorg for hans Kone og Børn. Slaget havde været afgjørende, og Bohus havde under den følgende Krig Intet at frygte, skjønt det stadigen blev belejret.